

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT 2015

Welzijnsbarometer: samenvatting

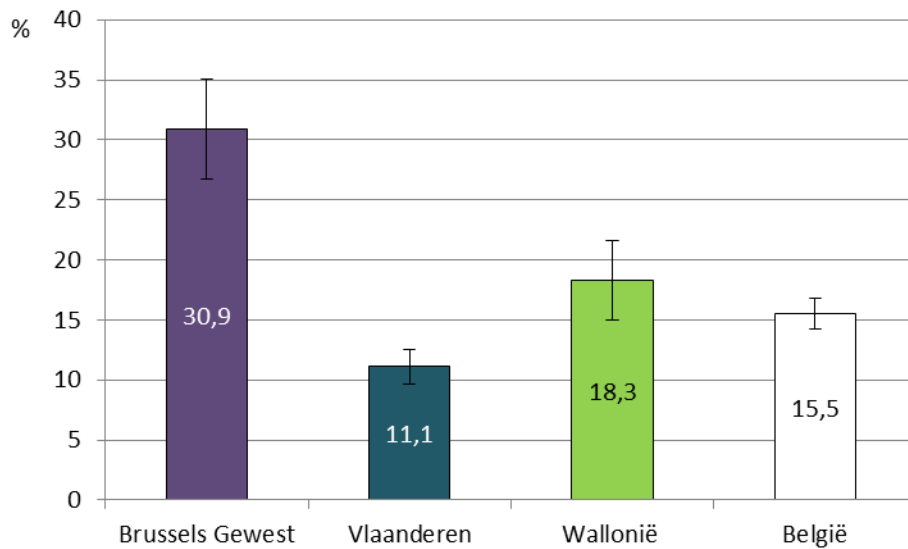
De Welzijnsbarometer verzamelt jaarlijks een reeks indicatoren die verschillende aspecten van armoede in het Brussels Gewest belichten. De sociaaleconomische situatie van de Brusselaar wordt geschetst en waar mogelijk worden de armoede-indicatoren die bepaald werden in het kader van de Open Coördinatiemethode inzake Sociale Bescherming en Sociale Inclusie van de Europese Unie weergegeven.

Vooraleer enkele kerncijfers te geven, is het belangrijk op te merken dat een deel van de personen die in armoede leven waarschijnlijk ontbreken in heel wat statistieken; dit geldt in het bijzonder voor personen zonder wettig verblijf of daklozen.

Enkele kerncijfers

Het aandeel personen met “een risico op armoede of sociale uitsluiting” ligt in het Brussels Gewest rond de 38,4 %. Ongeveer een derde van de Brusselaars (30,9 %) moet zien rond te komen met een inkomen onder de armoederisicogrens.

Aandeel van de bevolking onder de armoederisicogrens, België en de gewesten, inkomens 2013

Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium, Quality Report Belgian SILC 2014

Dit armoederisico ligt bijzonder hoog bij personen die leven in een huishouden zonder werk of met een lage werkintensiteit.

Bij de Brusselaars die actief zijn op de arbeidsmarkt is één op vijf (20,8 %) en bij de jongvolwassenen (jonger dan 25 jaar) één op drie (30,2 %) niet-werkend werkzoekend (NWW).

Een kwart van de Brusselse kinderen jonger dan 18 jaar (25,7 %) groeit op in een huishouden zonder inkomen uit werk.

Het aandeel van de bevolking dat recht heeft op een vervangingsinkomen (exclusief pensioenen) of een bijstandsuitkering ligt hoog in het Brussels Gewest: het betreft 23,5 % van de Brusselse bevolking op actieve leeftijd (18-64 jaar) en 18,3 % van de oudere bevolking (65 jaar en ouder).

Meer specifiek krijgt 4,9 % van de Brusselse bevolking op actieve leeftijd (18-64 jaar) een (equivalent) leefloon en dit aandeel is meer dan dubbel zo hoog bij de jongvolwassenen (10,6 %). Onder de oudere bevolking ontvangt 10,7 % een Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO). Dit maakt dat in het Brussels Gewest één jongere op tien en één oudere op tien over zo goed als geen andere inkomensbron beschikt dan zijn of haar bijstandsuitkering.

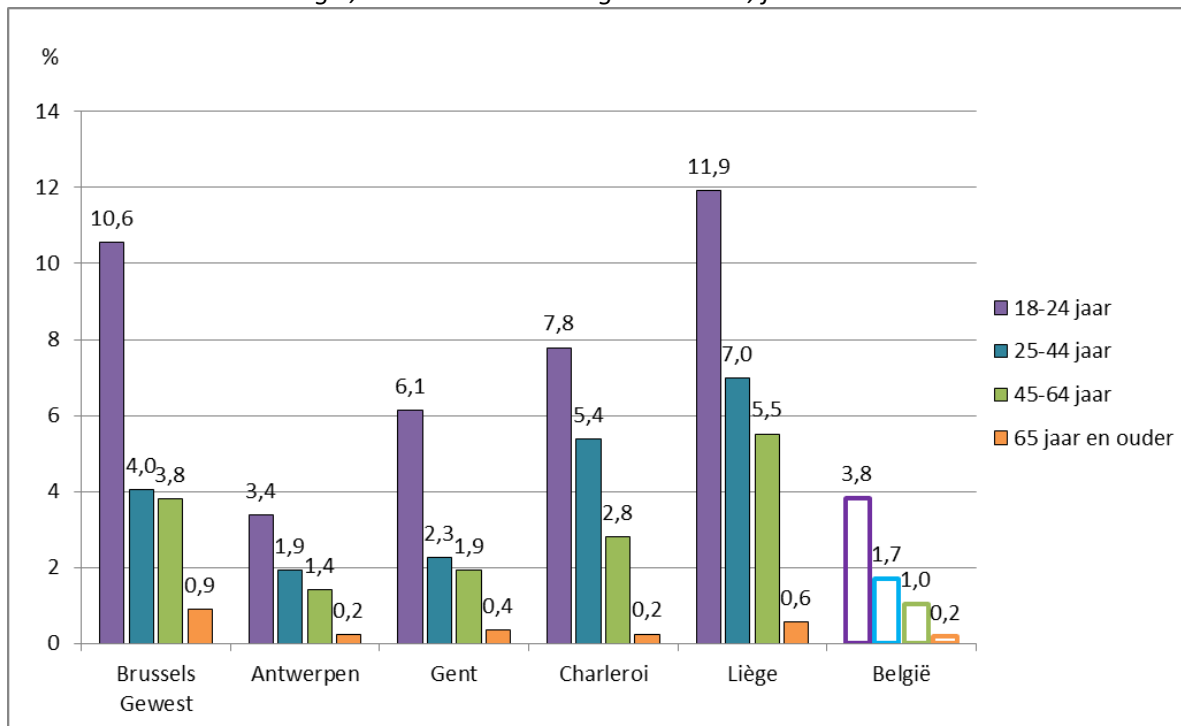
Een vierde van de Brusselse bevolking (25,6 %) heeft recht op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging (RVV).

Bij de jongvolwassenen (18-24 jaar) in het Brussels Gewest, verlaat één jonge man op zes en één jonge vrouw op tien de school vroegtijdig (zonder diploma van het hoger secundair onderwijs). Personen zonder een diploma van het secundair onderwijs ondervinden, ongeacht hun leeftijd, vaak grote moeilijkheden om zich in te schakelen op de arbeidsmarkt: bijna één actieve Brusselaar op drie met maximum een diploma van het lager secundair onderwijs is werkloos (30,9 %).

De hoge huisvestingskost legt zwaar beslag op het inkomen van de Brusselse gezinnen. Tussen 2004 en 2013 steeg de gemiddelde huurprijs gecorrigeerd voor de inflatie met 20 %. De toegang tot huisvesting wordt hierdoor steeds moeilijker voor personen met een laag inkomen, dit in een gewest waar de grote meerderheid van de woningen bewoond is door huurders (61,2 %). Het toenemend aantal gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning (44 332 voor schrapping) getuigt van een tekort aan sociale woningen: er wordt aan minder dan de helft (44,9 %) van de vraag voldaan. Wat betreft de kwaliteit van de woningen verklaart ongeveer 22,0 % van de Brusselse huishoudens in de Gezondheidsenquête 2013 een woning te betrekken met minstens één van volgende problemen: vocht in de woning, overbezetting en/of niet de mogelijkheid hebben de woning te verwarmen. Voor de 20 % armste Brusselse gezinnen loopt dit aandeel op tot ongeveer 35 %.

De meeste armoede-indicatoren wijzen erop dat in het Brussels Gewest een hoger aandeel personen in armoede leeft dan in de twee andere gewesten. Een vergelijking met de Belgische grote steden toont echter, al naargelang de gehanteerde indicator, dat de socio-economische situatie gelijkend of zelfs minder gunstig is in de Waalse steden in vergelijking met het Brussels Gewest.

Aandeel gerechtigden op het (equivalent) leefloon in de bevolking, naar leeftijd, België, Brussels Gewest en grote steden, januari 2014

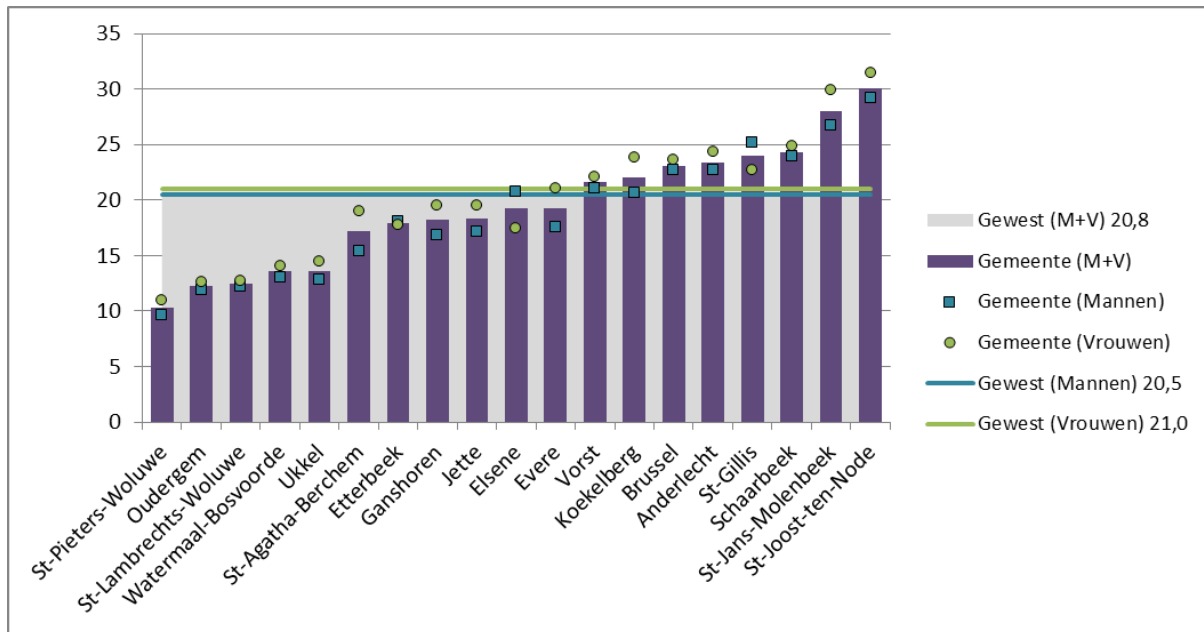
POD Maatschappelijke Integratie: gegevens op 27/03/2015; Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium, Rijksregister 2014; Berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Sociaal-ruimtelijke ongelijkheden

De globale cijfers voor het Brussels Gewest verbergen belangrijke sociaal-ruimtelijke ongelijkheden, er zijn immers grote verschillen tussen de Brusselse gemeenten en wijken inzake armoede.

De werkloosheidsgraad varieert sterk tussen de Brusselse gemeenten: ze is het hoogst in Sint-Joosten-Noode (30,1 %) en het laagst in Sint-Pieters-Woluwe (10,3 %).

Administratieve werkloosheidsgraad, naar gemeente en geslacht, Brussels Gewest, 2014

Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid, Actiris

Het mediaan inkomen per aangifte verschilt eveneens sterk van gemeente tot gemeente: van € 14 579 in Sint-Joost-ten-Noode tot € 24 822 in Sint-Pieters-Woluwe.

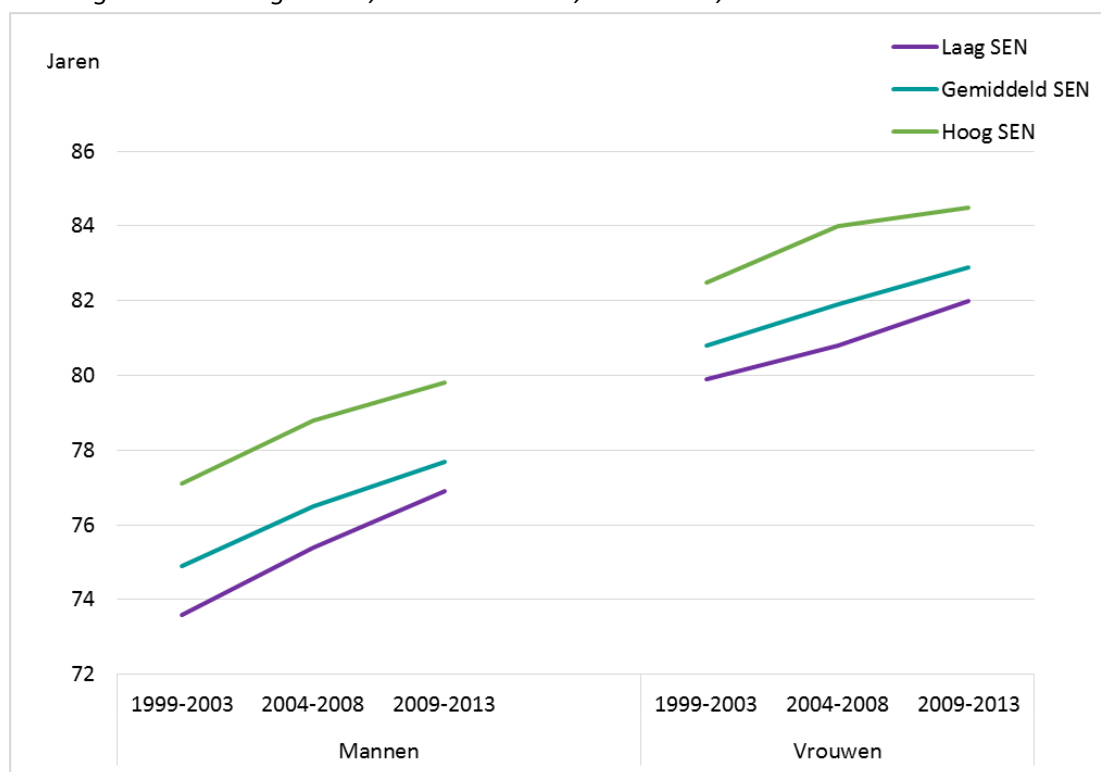
Daar waar 15,3 % van de Brusselse leerlingen in het eerste jaar secundair onderwijs al minstens twee jaar schoolachterstand heeft opgelopen, loopt dit cijfer op tot ongeveer 20 % in de armste gemeenten - met het hoogste aandeel in Sint-Joost-ten-Node (22,6 %). Het aandeel ligt opmerkelijk lager in de gemeenten met een hoog sociaaleconomisch statuut zoals Sint-Pieters-Woluwe (6,8 %).

Sociale gezondheidsongelijkheden

De sociaaleconomische situatie waarin een persoon zich bevindt, beïnvloedt in belangrijke mate zijn of haar gezondheidssituatie. De grote sociale heterogeniteit die het Brussels Gewest kenmerkt, weerspiegelt zich dan ook in belangrijke ongelijkheden op het vlak van gezondheid.

De ongelijkheden inzake sterfte tonen hierin de top van de ijsberg: het verschil in levensverwachting tussen de inwoners van de armste en de meest gegoede Brusselse gemeenten bedraagt 2,9 jaar voor mannen en 2,5 jaar voor vrouwen.

Evolutie van de levensverwachting bij de geboorte, naar socio-economisch niveau (SEN) van gemeenten en geslacht, Brussels Gewest, 1999-2003, 2004-2008 en 2009-2013

Bron: Statistische formulieren voor overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn

Niet minder dan 22,5 % van de Brusselse gezinnen verklaart gezondheidszorgen te hebben uitgesteld omwille van financiële redenen en dit percentage stijgt tot 40 % voor de 20 % armste gezinnen.

Enkele evoluties...niet altijd evident om te vatten

Het is niet evident om de evolutie van de armoede in het Brussels Gewest te meten.

Eerst en vooral zijn heel wat armoede-indicatoren, zoals het risico op armoede of sociale uitsluiting, enkel beschikbaar via de EU-SILC enquête. De kleine steekproef voor het Brussels Gewest geeft echter grote betrouwbaarheidsintervallen voor deze berekeningen, wat het meten van evoluties in belangrijke mate beperkt.

Daarnaast vertonen indicatoren die berekend worden op basis van administratieve gegevens vaak trendbreuken als gevolg van veranderingen in wetgeving (bijvoorbeeld de fiscale wetgeving) die de interpretatie van deze gegevens bemoeilijken.

De evolutie van het aantal uitkeringsgerechtigden kan daarenboven het gevolg zijn van wijzigingen in de praktijk of aanpassingen van de wetgeving (voorwaarden om recht te hebben op een (equivalent) leefloon, werkloosheidsuitkering, enz.) en weerspiegelt niet altijd reële veranderingen in het aantal personen dat in moeilijkheden leeft.

Tot slot zijn er onder de maatschappelijk meest kwetsbare personen, bepaalde groepen die amper of helemaal niet in de beschikbare statistieken opgenomen zijn. De evolutie van hun aantal is daarom al helemaal moeilijk te evalueren.

Recente evolutie

Tussen januari 2013 en januari 2014 is het bevolkingsaantal van het Brussels Gewest licht gestegen (+ 0,8 %).

Er is een lichte stijging op te merken in het aantal personen met een bijstandsuitkering of een vervangingsinkomen (exclusief pensioenen), en dit zowel bij jongeren (+ 1,8 %), als bij de bevolking op actieve leeftijd (+ 1,6 %), maar vooral en in sterkere mate bij personen van 65 jaar en ouder (+ 6,7 %).

Ook enkele meer specifieke evoluties dienen opgemerkt te worden. Bij de jongeren zien we een stijging in het aantal (equivalent) leefloongerechtigden (+ 6,3 %), evenals een daling in het aantal gerechtigden voor werkloosheids- en inschakelingsuitkeringen (- 4,0 %). Het aantal ouderen (65 en +) dat recht heeft op een Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) neemt toe (+ 8,7 %). Daarnaast is er onder de bevolking op actieve leeftijd een toename zichtbaar van het aantal rechthebbenden op een invaliditeitsuitkering (+ 6,7 %). De sterke daling van het aantal rechthebbenden op een equivalent leefloon werd reeds vorig jaar geobserveerd, en zet zich op het zelfde ritme verder voor het Brussels Gewest (- 16,3%). Deze trend kan grotendeels verklaard worden door nieuwe maatregelen van de federale regering inzake het asiel- en migratiebeleid. Dit zorgde namelijk voor een daling van het aantal asielaanvragers en het aantal vreemdelingen die niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister en die aanspraak zouden kunnen maken op deze financiële steun.

Voor de periode 2013-2015 stellen we een belangrijke daling van het aantal uitkeringsgerechtigde werklozen vast op gemiddelde jaarbasis (- 10,9 %), net als een daling van het aantal niet-werkende werkzoekenden (- 4,6 %). Deze dalingen kunnen verklaard worden door verschillende factoren, zoals een toename van het aantal arbeidsplaatsen (verbetering van de conjunctuur) of bepaalde tewerkstellingsmaatregelen, maar eveneens door veranderingen van de regelgeving met betrekking tot de verstrenging van de toegangsvoorwaarden tot werkloosheids- en inschakelingsuitkeringen.

Om te besluiten kunnen we stellen dat de armoede-indicatoren aantonen dat nog steeds een groot aantal Brusselaars leeft in moeilijke omstandigheden. In het kader van een sterke demografische groei en de overdracht van een reeks bevoegdheden van de federale overheid naar de deelstaten, wordt het Brussels Gewest geconfronteerd met belangrijke uitdagingen op het vlak van huisvesting, tewerkstelling, scholing, gezondheid en bijstand aan personen, zoals blijkt uit de indicatoren van deze Welzijnsbarometer.

Voor meer informatie:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Louizalaan 183 – 1050 Brussel

Tel. : 02/552 01 89

observat@ggc.irisnet.be

Marion Englert

Tel. : 02/552 01 55

menglert@ccc.irisnet.be

De volledige versie van de Welzijnsbarometer 2015 is beschikbaar op de website van het
Observatorium: www.observatbru.be